

Település a tájban – táj a településen

Tájékoztató a X. Országos Főépítési Konferenciáról

(Pilisszentkereszt–Dobogókő, 2005. szeptember 14–16.)

Az elmúlt évek során az Országos Főépítési Konferencia több szempontból foglalkozott már a településekkel. Ezt a munkát folytatta a tizedik konferencia Dobogókőn, de a korábbiaktól eltérő megközelítésben, a település és a táj viszonylatában. A település és a táj viszonya ebben a különleges adottságokkal rendelkező községben kiemelt jelentőségű. Dobogókő jövője többek között azon múlhat, hogy a táj és a település egyensúlyban tud-e maradni, miközben turisztikai-idegenforgalmi oldalról fejlesztést igényel. A sokrétű feladatban minden településen komoly szakmai munkát vállalnak, illetve kell vállalniuk a főépítészeknek, de a hatóságnak és az önkormányzatoknak is.

A mintegy 200 résztvevő közül nyolcvan volt a főépítészek, emellett a kistérség polgármesterei, építés-hatóságok vezetői, a szakmai hivatalok vezető munkatársai, a szakmai társadalmi szervezetek képviselői – MÉK, MÉSZ, MUT – tervezők és szponzorok vettek részt. A megyék, a megyei jogú városok, a főváros, a fővárosi kerületek nagyrészt alkalmaznak főépítészt. A többi település, a városok és a nagyközségek, községek főépítészeinek változását naprakészen nem lehet nyomon követni, hiszen igen sokszor a

Tizedik alkalommal tartották meg konferenciájukat a Táj néma kiáltása címmel az ország önkormányzati megyei, megyei jogú városi, fővárosi, fővárosi kerületi, társult települési, települési, nyugdíjas – és kormányzati – területi – főépítészei. Eddig minden évben olyan települések hívták meg a főépítészeket, ahol „mindig történik valami”, érdemes odafigyelni az eredményeikre, kellemes épített és természeti környezettel, kiemelt értékekkel rendelkeznek. Így 1996-ban Vácott, 1997-ben Debrecenben, 1998-ban Győrben, 1999-ben Tokajban, 2000-ben Nyíregyházán, 2001-ben Gyulán, 2002-ben Pécsen, 2003-ban Erdőbényén, 2004-ben pedig Sümegyen rendezték meg a konferenciát.

településrendezési terv készítésének idejére alkalmazzák a főépítészt. A városok mintegy 60 százalékában van főépítész. Az önkormányzati főépítészek száma 2005. augusztusában összesen körülbelül 340 fő volt, beleértve a megyei, megyei jogú városi, fővárosi, fővárosi kerületi, települési, társult települési (kistérségi) főépítészeket. Ebből az eseti megbízottak száma igen magas, mintegy 60 település a rendezési terv készítésének idejére alkalmaz főépítészt.

Részt vett a konferencián *Kolber István* tárca nélküli miniszter, *Szabó Imre*, a Pest Megyei Közgyűlés elnöke, a Pest Megyei és a Regionális Területfejlesztési Tanács elnöke és *Hadházy Sándor*, a térség országgyűlési képviselője, Visegrád polgármestere is.

Az első napon a környékismertető séta alkalmával a résztvevők megismerték a

Manréza Központ egyes épületeit, azok múltját, Dobogókő természeti-táj adottságait. A második napon a konferenciát köszöntötte *Havelka József*, Pilisszentkereszt polgármestere és *B. Nagy Helga*, Pilisszentkereszt főépítésze. A védnökök nevében *Fegyverneky Sándor*, az Országos Lakás- és Építészeti Hivatal építésügyi elnökhelyettese tartott köszöntőt.

Philipp Frigyes, Vác város főépítésze, az első konferencia kitalálója és szervezője „Előremutató visszatekintés a kilenc főépítési konferenciára” című előadásában az emberi életszakaszokhoz hasonlította az eddigi konferenciákat. Most az iskolás korban vagyunk. G. B. Shaw gondolata – „Képzeld el, amit kívánsz, kívánd, amit elképzelsz; teremtsd meg, amit elképzelsz” – , e váci mottó vezérelte a kilenc évet: Mindez persze nem jöhetett

volna létre az életszakaszok fontos kapcsolatkörei nélkül: az „anya” (Pap Klára), a „szülőlk” (Főépítési Kollégium), a „család” (a főépítészek) és a „szomszédok” (önkormányzatok, kamara, minisztériumok) nélkül. Köszönet illet mindenkit, különösen az eddigi rendező városokat és főépítészeiket.

Eltér István, a MÉK elnöke átadta *Virányi Istvánnak*, az Országos Főépítési Kollégium elnökének véleményezésére a MÉK kezdeményezésével létrejött építészpolitikai dekrétumot, amely a kormány, majd a parlament elé fog kerülni.

A település a táj része

Csima Péter, táj- és kertépítész mérnök, egyetemi tanár „Település a tájban – tájépítész szemmel” című előadásában egyértelműsítette: a település a táj része, a táj pedig a természeti és művi elemek együttese. Majd bemutatta az Európai Táj Egyezmény általános tájvédelmi szempontjait: így a tájjelleget és tájpotenciált, tájba illesztést, tájszerkezetet és elemzését, a települési felszíni formákat, mindezeket példák illusztrálva. Az egyezmény tájépítészeti és tájtervezési elveit, a fogadókaput, a sziluettet, a településszegélyt, a tájrömbölést is látványos példák illusztrálta. Az egyezmény részeként a tájtörténet,

az értékmérés, az örökségvédelem, az egyedi tájértékek, a vallási emlékek, a vízellátással kapcsolatos történelmi emlékek, a műemlékvédelem, a természetvédelem, a világörökség is a táj részei. Elmondta: fontosnak tartja, hogy a főépítész mellett tájépítész is legyen az önkormányzatoknál, továbbá a tájrendezési tervpályázatokat is hiányolja.

Tóth Zoltán, dél-dunántúli területi főépítész, egyetemi tanár „Az Athéni Karták – Vízió a XXI. század városairól” címmel tartotta meg előadását. Az 1933-as Athéni Karta a városépítés talán legnagyobb hatású nemzetközi dokumentuma volt. A városi környezetért globális felelősséget érző építésszek sem maradhattak ki a sorból, és megfogalmazták azokat az elveket, melyek követését a városok élhetőbbé, lakhatóbbá tétele érdekében szükségesnek tartottak. Az „Új Athéni Karta” az Európai Urbanisták Tanácsának (CEU – Conseil Européen des Urbanistes) 1998-

ban kihirdetett dokumentuma. Ennek kiegészítéseként adta közre a CEU 2003-ban a „Vízió a XXI. század városairól” című dokumentumot. Az előadó a magyar urbanisták képviseletében, a CEU tagjaként részt vett mindkét dokumentum kidolgozásában. Az Új Athéni Karta 2003-as kiegészítése már az európai városok fejlesztésével elérendő jövőképet is megfogalmazza. A célt a versenyhelyzetben is egymást kiegészítő, koherens városhálózat kialakításában jelöli meg.

Jeney Lajos DLA, főépítész a MÉSZ nevében köszöntötte a konferenciát.

Az előadásokat követően élénk vita bontakozott ki. A hozzászólók felhívták a figyelmet a főépítész és a tájépítész együttműködésének fontosságára. Elhangzott, hogy öt tényező együttes jelenléte szükséges ahhoz, hogy eredményt lehessen elérni: a kutatás, a szakmai tervezés, a helyi lakosság, a hatósági-jogi szabályozás és az építészeti dekla-

*** Személyi hírek.** *Ruttkay Gyula* közép-dunántúli területi főépítész, Ybl Miklós díjas építész nyugdíjba ment 2005. év közepén. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium által 1992-ben létrehozott nyolc területi főépítész iroda közül Ruttkay Gyula a veszprémi székhelyű közép-dunántúli irodát vezette a kezdetektől, 13 éven át, magas szakmai színvonalon. Nyugdíjba vonulása alkalmából munkáját megköszönte Borsi László, az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal elnöke. Szeptember közepén *Kolber István* tárcanélszervező miniszter kinevezte *Mezei László* okleveles építészmérnököt, Veszprém város volt főépítészt közép-dunántúli területi főépítésznek. Munkájához sok sikert kívánunk!

ráció, s emellett a táj deklarációja is szükséges lenne. Sok példán mutatták be a hozzászólók, hogy baj van: a települések „megeszik” az őket körülvevő tájat, holott a táj volt előbb, és csak azután jött létre a település.

Az Év Főépítésze

A konferencia jelentős eseményeként hatodik alkalommal adták át a Nagykanizsa Megyei Jogú Város és az Országos Főépítész Kollégium által alapított az Év Főépítésze díjat. Az elsőt még 2000-ben, az V. Országos Főépítész Konferencián Nagykanizsán adta át a város polgármestere és főépítésze, valamint a kollégium elnöke. Azóta minden évben odaítélik ezt az elismerést. Eddig összesen tízen kaptak: 2000-ben *Szilágyi István* és *Zábránszky Károl*, 2001-ben *Philipp Frigyes* és *L. Szabó Tünde* DLA, 2002-ben *Gömöry János* és *Sersliné Kócsi Margit*, 2003-ban *Bodonyi Csaba* DLA és *Körmen-*

dy János, 2004-ben *Beniczky Péter* (Főépítész Életmű Díj) és *Sáros László*.

A tizedik konferencián *Havelka János*, Pilisszentkereszt község polgármestere, *Aczél Péter*, az Országos Főépítész Kollégium elnökhelyettese és *B. Nagy Helga*, Pilisszentkereszt község főépítésze adta át a díjakat. Főépítész Életmű díjat kapott *Filippinyi Gábor*, okleveles építészmérnök, Debrecen nyugalmazott főépítésze, lelkiismeretesen és elkötelezett felelősséggel végzett évtizedes főépítész tevékenységéért, Debrecen harmonikus fejlődése és építészeti arculatának kedvező alakulása érdekében kifejtett munkájáért. Az Év Főépítésze díjat ebben az évben *Virányi István* okleveles építészmérnök, Marcali város főépítésze, az Országos Főépítész Kollégium elnöke kapta meg főépítész pályájának eredményeiért, emberi magatartásáért, elkötelezettségéért, kitartásáért és a szakmai közéletben vállalt aktív szerepléséért.

Pályázati felhívás

Az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal az 1997. évi LXXVIII. törvény 31. paragrafusában foglaltak alapján meghirdeti

„AZ ÉV AKADÁLYMENTES ÉPÜLETE 2005”
címmű építészeti nívódíj pályázatot

A pályázat célja, hogy feltárja, értékelje és közzétegye az épített környezet akadálymentesítésében elért kiemelkedő építészeti és mérnöki teljesítményeket; ezáltal elősegítse a mozgásukban, illetve a tájékozódásban korlátozott emberek helyzetének lényeges javítását, a jogszabályokban foglalt, ilyen célú követelmények további magas színvonalú teljesítését.

A pályázatok benyújtásának határideje:
2005. december 15.

A pályázat részletes kiírása és az adatlap megtalálható a www.vati.hu honlapon.

Kolber István, a regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter a konferencián ismertette a hozzá tartozó szakterületek aktuális munkáit, így a 2. Nemzeti Fejlesztési tervet, az Országos Fejlesztési Konceptiót, a ROP-pályázatok városrehabilitációs eredményeit. Beszélt többek között a kormány elé kerülő építészpolitikai deklarációról, a Nemzeti Építészeti Tanács felállításáról, a panelprogramról, a készülő jogszabályokról. Majd átadta az építési törvény módosításának tervezetét Virányi Istvánnak, kérve, hogy a főépítészek véleményezzék azt, amit a kollégium át is adott a tárca vezetőjének. A miniszteri ismertetést élénk vita követte. A főépítészek ismételt felvetették, hogy a közterületek tulajdonosaként az önkormányzatot a szomszédokkal azonos ügyféli pozíció megilleti.

A 2006. január 1-jétől érvényes új épületenergetikai szabályozást Zöld András professzor ismertette, akihez a hallgatóságtól sok kérdés érkezett.

A konferencia munkája ezután szekciókban folytatódott. A Település a tájban szekciót Philipp Frigyes, Vác főépítésze és Tóth Ferenc, Tatabánya főépítésze vezette, a Táj a településben szekciót pedig Sáros László, Jászberény főépítésze és Sersliné Kócsi Margit, a főváros IX. kerületének főépítésze. A Konfliktushelyzetek – problémák kezelése szekció vezetője Aczél Péter, a főváros I. kerületének főépítésze és Páli Zsuzsanna, Fejér megye főépítésze volt. A szekciók ajánlásokat, valamint A táj néma kiáltása néven egy

dokumentumot fogalmaztak meg, melyeket a konferencia a harmadik napon elfogadott. A kollégium októberben véglegesíti és teszi közzé.

A főépítész az önkormányzatokon belül

A konferencia harmadik napja a főépítési fórummal kezdődött, amelyet Fegyverneky Sándor építésügyi elnökhelyettes nyitott meg. *Menczingeré Bokor Andrea*, az Építéshatósági Szakmai Kollégium alelnöke, a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal építésügyi főosztályvezetője a „Főépítési tevékenység az építéshatósági eljárások tükrében, vele vagy nélküle” című előadásában bemutatta a jogszabályi háttérrel, a települési főépítész építési hatóságot közvetlen érintő feladatait, majd a dilemmákról szólt, a főépítész önkormányzatban belüli elhelyezkedéséről, a rangról. A főépítész elhelyezkedésének az önkormányzati struktúrában belül két jellemző változata van: vagy az önkormányzat-hoz, a polgármesterhez tartozik – megbízási viszony –, vagy pedig hivatali alkalmazottként a jegyzőhöz – köztisztviselői lét. Ez utóbbi esetben szorosabb jogi és szakmai kötelék épülhet ki a hatósági feladatot ellátó építéshatósági munkatársakkal. A kivételek erősítik a szabályt, és az egyénben rejlő tulajdonságok lesznek mindig meghatározóak. Véleménye szerint a főépítész karmester, aki felelős a településrendezési tervek minőségéért és a végrehajtás ütemezésének megtervezéséért, a beépítés feltételrendszerének keretjelle-gű, az adott településre azonban jellemző jegyek meghatá-

Filippinyi Gábor és Virányi István a kitüntetett főépítészek, háttérben a konferencia vándorzászlójával (Fotó: Sáros László)

rozásáért, az egyedi tervdokumentációk minőségéért (tervtanács), vagyis a főépítész jellemzője a szakmai ars poetica, a stílus vállalása és a rendezési tervekben való megfogalmazása is. A főépítész a karmester, az építési hatóság a zenekar, akinek végrehajtó feladatköre van, felelős az ütemezett végrehajtás bonyolításáért, az építési folyamatok jogszabályi keretek közt tartásáért, a főépítési látásmód gyakorlatba való átfordításáért. Kitért az önkormányzati tervtanácsok fontosságára is. A vita során ismételt felvetődött, hogy a főépítész tervezhessen-e saját településén. Az előadó úgy vélte, hogy ebben az esetben konfrontálnia kell, ha tervez. Ahhoz azonban hogy tervez-

zen, karakán építési hatóságra van szükség, továbbá ezeket a terveket a következő szintű tervtanács előtt kell bemutatni (területi tervtanács).

A konferencia kollégiumi pötagokat is választott *Cséfalvay Gyula*, Eger, *Schreffel János*, a fővárosi XI. kerület és *Stifán Sándor*, Csongrád megye főépítészének személyében. *Berényi András*, a főváros IV. kerületének főépítésze visszalépett kollégiumi tagságából, neki megköszönték eddigi kiváló munkáját.

A következő helyszín: Túrístvándi

A konferencia vándorzászlóját *Lakatosné Sira Magdolna* Túrístvándi polgármester nevében

Papp Miklósné és Rajnai Gáborné vették át Havelka Józseftől, Pilisszentkereszt polgármesterétől és B. Nagy Helgától, Pilisszentkereszt főépítésztől. Az Országos Főépítési Kollégium meghívást kapott Türistvándítól, így a XI. Országos Főépítési Konferenciát ott rendezik meg.

A Hild Díjas városok kiállítása különleges eseménye volt a konferenciának. A Magyar Urbanisztikai Társaság által alapított díjat eddig 50 város és 66 személy kapta meg.

A konferencia résztvevői, a főépítészek és partnereik, azt várták ettől a találkozástól, hogy megismerjék a település, a kistérség, a tágabb környezet adottságait, problémáit, hogy találkozzanak egymással, kicseréljék tapasztalataikat, partnereik értékeljék a főépítési tevékenységet, és a települések fontosnak tartásuk az önkormányzati főépítész alkalmazását.

A fenti elvárások maximálisan teljesültek, mindenki nyertese volt a nagyszerű szervezésnek, a jó programoknak, a tartalmas szakmai beszélgetéseknek, melyért köszönet Pilisszentkereszt–Dobogókő polgármestereinek, főépítészeinek és minden közreműködőnek. Szentendre, 2005. október 5.

Zábránszkyne Pap Klára
az Országos Főépítési
Kollégium titkára

A X. Országos Főépítési Konferencia és a Kollégium további anyagai elérhetők a <http://www.ornus.hu> honlapon X. ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSI KONFERENCIA cím alatt és a VÁTI Kht. közhasznú honlapján <http://www.vati.hu> HIRDETÉSEK – FŐÉPÍTÉSZEK alcím alatt, a TERPORT portálon.

A Podmaniczky-díj 2005. évi kitüntetettjei

A Podmaniczky-díjat azok kapják évről évre – maximum évente 15-en –, akik hivatali munkájuktól függetlenül, vagy azt túlteljesítve jelentős munkát végeznek Magyarország épített öröksége megismertetése, megszerettetése, megóvása érdekében. A díjat a Város és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra) Választmánya ítéli oda, s a tagszervezetek országos találkozásán adja át a kitüntetetteknek a szövetség elnöke.

Az 1982-ben alapított Podmaniczky-díj 2005. évi kitüntetettjei:

Búzás Kálmán, Budapest X. kerület. A Pataki Művelődési Központ helyettes vezetője sok éves munkájáért, de elsősorban a „Volt egyszer egy Casino” címmel rendezett kiállításért és kiadványért, amely Kőbánya múltjának fontos, központi szervező intézménye bemutatását szolgálta.

Gönczy Ambrus, Budapest. A Ferencvárosi Gyűjtemény vezetője, számos kiállítás és kiadvány létrehozója, a városrész hagyományainak, értékeinek feltárásáért, bemutatásáért.

Dr. Margócsy József, a 80-as éveinek végén járó kiváló helytörténész Nyíregyháza múltjának, értékeinek feltárásáért, összegyűjtéséért.

Rosch Gábor, Budapest. A „városvédő fotózás” első csapatának már tagja 1982-ben, kitűnő helytörténész, számtalan újságcikkben mutatta be építészeti értékeinket, s az évfordulóra most megjelent Alpár Ignác monográfia szerzője, a Nemzeti Múzeum rekonstrukciós munkálatainak tervező építésze.

Főtér szerkesztősége, Magyar Televízió Rt. A *Nagy György* vezette szerkesztőség 1999 óta máig mintegy 255 adásban segít „felfedezni” Magyarországot, ösztönöz értékeinek megőrzésére, megszerettetésére.

MÁV Nostalgie Kft., Budapest. Az 1993-ban alakult társaság munkája tette lehetővé, hogy a hazai vasúttörténet fennmaradt emlékei haszonnal működve, „megtermeljék” a túlélésükhöz szükséges anyagiakat, s egyben működőképessé tegyék a Magyar Vasúttörténeti Parkot, ami mára, rövid néhány év alatt az ország egyik leglátogatottabb múzeumává vált.

Zoltán Alapítvány, Neszemlyé. A magyar hajózás utolsó emlékeinek begyűjtése és helyreállítása a céljuk. Birtokukban van már a Petőfi és a Bakony gőzös, a Zoltán, a legrégebbi magyar gőzhajó, a Kassa duna-tengerjáró, a Lajta monitor, a Sopron motoros.

Draskovics György gravírozó, Nagykanizsa. Számos városi emléktábla elkészítéséért, a városvédő munka, értéktelmentés (térítésmentes) munka „ellenértékéért” kapja az elismerést.

Papp Zoltán Tamás építész, Tapolca (Sümeg és Tapolca főépítésze). Tapolca és Sümeg helyi értékvédelmi rendeleteiért, belvárosi rendezési terveiért, városközpont megújításáért, települési „értékfeltár” összeállításáért.

Varga és Fiai Kft., Gödöllő. Kőfaragó mester a család, s az ipar kiváló szaktudással szolgálja az épített környezet értékeinek megóvását, helyreállítását Gödöllőn és számos más városunkban.

Horváth Mária Stefánia, Győr. A győri gyárvaros, korai „lakótelep” értékeinek bemutatásáért, a hibás átalakítások elleni, azok helyreállításáért, kijavításáért végzett munka vezetője.

Budapest XII. ker., Kiss János altb. u. 59. sz. ház lakóközössége. A Megaszay István tervezte házegyüttes egyik leglátogatottabb múzeumává vált.

Dr. Kálmán Alajos, Rákoshegy, Budapest. A Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság elnöke, a Podmaniczky-Vigyázó örökség, a Bartók Emlékház, a helyi víztorony megtartásáért, falújításáért végzett munkáért.

Varga István, Komárom. A Monostori erőd és az újabb szervezettel is hozzákapcsolt másik két erőd, életének szervezése, a helyreállítás vezetése, az idegenforgalomba való bekapcsolás terén végzett kiemelkedő munkája elismeréseként.

Forrás: Város és Faluvédők Szövetsége

A rovatot szerkesztette: Zábránszkyne Pap Klára